

Орешко Катерина Федорівна,

здобувачка вищої освіти першого («бакалаврського») рівня вищої освіти 2-го року навчання спеціальності 073 «Менеджмент» Миколаївського національного аграрного університету

ТИМЧАСОВА УПРАВЛІНСЬКА МОДЕЛЬ МІСЬКОЇ ВЛАДИ МИКОЛАЄВА ПІД ЧАС ВІЙНИ: НАСЛІДКИ ТА ВИКЛИКИ

Починаючи з перших часів війни Миколаїв залишається небезпечним містом: ворожі обстріли, знищення інфраструктури, жертви серед громадян, постійна загроза окупації міста - реалії до яких були змушені адаптовуватися мешканці. Величезна кількість викликів, які зажадали оперативних рішень від міської влади [1, с. 292]. Оперативне реагування та ефективна робота місцевого самоврядування в умовах нестабільності та невизначеності багато в чому залежала/залежить від законодавчої платформи, яка зумовлює основні напрямки діяльності місцевої влади під час війни.

Всім викликам сьогодення, нажаль, законодавча база України щодо належного функціонування органів місцевого самоврядування не відповідає. Практично уперше Закон України «Про правовий режим воєнного стану» застосовується під час воєнного стану, а був прийнятий ще у 2015 році. Від цього і прогалини та складнощі, які виникають час от часу.

Кожна громада має свої доволі індивідуальні проблеми: прифронтові, на лінії фронту, в окупації, тиллові, деокуповані. В таких умовах діяльність громад потребує уніфікованого законодавчого підходу, нової моделі управління. Наголошуємо, права органів місцевого самоврядування під час воєнного стану не підлягають обмеженням. Винятком залишаються громади, де створені військові адміністрації [2, с. 143].

Натомість повноваження голів громад були розширені, у них з'явилася можливість затверджувати тимчасові структури виконавчих органів, також приймати рішення щодо незаконно розміщених тимчасових споруд; демонтажу будівель та споруд, які були визнані аварійно небезпечними; боротьби зі стихійним лихом; укладати договори без затвердження відповідною сільською, селищною, міською радою [3, с. 56] тощо.

В таких умовах актуалізується додатковий ризик щодо зловживань та появи корупційної складової. Саме тому у законодавстві передбачено - є корупційна складова та зловживання, начальник обласної військової адміністрації за відповідними погодженнями може порушити питання перед Президентом України щодо утворення військової адміністрації населеного пункту. При таких обставинах начальник військової адміністрації виконує функції сільської, селищної, міської ради.

Миколаїв був та остається стратегічним пунктом для агресора, це плацдарм для просування до Одеси та відтворення сухопутного коридору до Придністров'я. Місто Миколаїв був/залишається прифронтовим та перебуває в зоні ураження. Постійні обстріли знищують інфраструктуру міста, руйнують об'єкти комунальної власності, місто залишилося без води. З'явилися серйозні проблеми з економікою міста: найбільші індустріальні підприємства були розбомблені ще в перші місяці війни («Зоря» - «Машпроект», Глиноземний завод тощо), більшість підприємств були закриті, а робітники відправлені у вимушені відпустки; деякий бізнес перевів свої потужності в інші, безпечніші регіони. Це втрати для міського бюджету, але у місті перебувало багато військових - міський бюджет поповнювався їхнім ПДФО. Тому катастрофи для міського бюджету не відбулося, зарплати громадянам які отримували дохід від міського бюджету: вчителі, лікарі, комунальники, студенти МНАУ, інші виплачувалися повністю (були і затримки).

Умови при яких опинилося місто: військовий плацдарм, близькість фронту скорегували для Миколаєва нову управлінську модель [4, с. 42]. У місті не була створена військова адміністрація. Життєдіяльність міста забезпечувалася рішеннями виконавчого комітету Миколаївської міської ради та міським головою. Перші місяці війни міська рада провела без жодної сесії. Оборона міста, фінансові питання та зміни у бюджеті, гуманітарна допомога населенню, забезпечення життєдіяльності, евакуація та допомога ВПО, усунення наслідків обстрілів – такими питаннями були зайняті депутати міської рад. Не утворювалася і тимчасова

структура виконавчих органів Миколаївської міської ради. Міська влада намагалася адаптувати свою роботу до нових тимчасових реалій [5, с. 100].

Розглянемо нові тимчасові реалії діяльності Миколаївської міської влади:

1. Оборона міста. Виконкомом було прийнято низка відповідних рішень по забезпеченню оборони міста. Було збільшено фінансування щодо виконання міських програм по забезпеченню цивільного захисту. Визначено перелік необхідних для оборони товарів, робіт та послуг [6, с. 345]. Для національного спротиву комунальні підприємства міста повинні були надавати послуги, виконувати роботи, передавати необхідні матеріальні цінності на безоплатній основі. Для військових частин із матеріального резерву міста виконком виділив мішки, лопати, опори, дизельне пальне тощо.

Також миколаївському зональному відділу військової служби правопорядку, центрального районного територіального центру комплектування та соціальної підтримки Миколаєва було виділено ліжка, ковдри, простирадла, матраци, подушки, наволочки. Через управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення було виділено гроші на придбання запчастин та закупівлю шин та акумуляторів для військової техніки.

Зрозуміло, всі закупівлі в оборонному напрямку здійснювалися при тісній координації дій з обласною військовою адміністрацією. Ефективного спротиву було досягнуто завдяки згуртованості міської влади та військових, силових структур, а також злагодженому загальному управлінню та надійній системі комунікацій.

2. Забезпечення життєдіяльності міста в умовах обстрілів. Постійні обстріли руйнували/руйнують інфраструктуру міста, мешканці міста опинилися у смертельній небезпеці, тому влада повинна оперативно реагувати на виклики, які спричинила російська агресія. Основні напрямки забезпечення життєдіяльності міста: електроенергія, вода, тепло, газ, робота лікувальних закладів та громадського транспорту, шляхи евакуації та місця, де можна отримати гуманітарну допомогу. При виконкомі була створена робоча група, яка могла щоденно оперативно реагувати на наслідки обстрілів: надання паливно-мастильних матеріалів для департаменту ЖКХ, ДСНС; забезпечення міста шифером та цвяхами, оцинкованими листами, склом для першочергових невідкладних робіт із ліквідації наслідків війни, плівкою для закриття пошкоджених вікон; організація харчування у навчальних закладах; забезпечення роботи комунальних підприємств та інших органів виконавчої влади.

Справжнім випробуванням для міської влади став пошкоджений водопровід, який постачав у Миколаїв воду з річки Дніпро. Було прийнято рішення організувати точки видачі технічної та питної води; бурити нові свердловини; виділяти паливо органам виконавчої влади для відновлення водопостачання. Власники свердловин, які допомагали забезпечувати водою мешканців міста отримали від виконкому компенсації витрат за електроенергію.

Проблема з водою актуальна й досі, відновлене сопостачання з річки Південний Буг, нажаль, не відповідає державним санітарним нормам і правилам. Вода суто санітарна, і її не можна використовувати як харчову. Тому мешканці міста і зараз для пиття та приготування їжі набирають воду у пунктах видачі. Наразі міська влада працює над альтернативними джерелами постачання води [7, с. 179].

3. Гуманітарна допомога та ВПО. Унаслідок війни Миколаїв опинився у скрутному становищі: у місті залишилися вразливі групи населення; місто стало транзитним для внутрішньо переміщених осіб з населених пунктів, які опинилися на лінії фронту. Міська влада відреагувала на проблему, гуманітарна допомога, яка поступала до міста розподілялась через органи соціального захисту серед незахищених верств населення; родини з маленькими дітьми отримують допомогу у Миколаївському міському центрі соціальних служб; гуманітарну допомогу отримують мешканці міста, зокрема працівники об'єктів критичної інфраструктури; люди з інвалідністю першої та другої групи, самотні люди похилого віку, лежачі отримують гуманітарну допомогу від соціального захисту за місцем проживання; мешканці міста були забезпечені горохом та борошном (10 кг борошна та гороху на одну людину); у місті роздають хліб та консерви. Для внутрішньо переміщених осіб виконком організовує безоплатне харчування.

4. Фінансові питання/зміни у бюджеті міста. Незаплановані витрати Миколаївська міська рада покриває, використовуючи кошти з резервного фонду [8, с. 83]. Виконавчий комітет перерозподіляє статті видатків різних органів виконавчої влади, тим самим змінює бюджет міста Миколаєва. Аргумент - створення умов для забезпечення безперервного та ефективного виконання Миколаївською міською радою заходів правового режиму воєнного стану

Отже, нова тимчасова управлінська модель міської влади Миколаєва з погляду задекларованих рішень зробила багато комплексних заходів для життя прифронтового міста. Але у публічному просторі іноді виникають об'єктивні, а подекуди не зовсім об'єктивні критики дій місцевої влади. Зрозуміло, можуть виникати прогалини у заявлених діях влади та їх ефективної реалізації, але чи витримала краштест міська влада Миколаєва, покаже глибокий об'єктивний аналіз

Література:

1. Курепін В. М., Іваненко В. С. *Форми участі народовладдя на місцях під час воєнного стану. Правові засади організації та здійснення публічної влади* : матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 85-річчю від дня народження доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 31 березня 2023 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 291-293. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13727>.
2. Кудряшова А. Б., Курепін В. М. *Розвиток місцевого самоврядування в мінливих умовах воєнного стану. Екологічні та соціальні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції* : матеріали X всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 25-27 жовтня 2023 року). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 142-144. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15756>.
3. Курепін В. М. *Комунікація державних службовців місцевих органів влади з громадскстю. Українознавчий вимір у сучасній науці: гуманітарний аспект*: матеріали VII всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 25 квітня 2024 р.). Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 54-57. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17485>.
4. Іваненко В. С., Курепін В. М. *Органи місцевого самоврядування в умовах воєнного стану. Моделювання соціально-економічного розвитку в системі забезпечення продовольчої безпеки* : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 10-11 трав.2023р.). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 41-44. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13902>.
5. Орешко А. Ф., Курепін В. М. *Сьогоднішні проблеми громади міста Миколаїв. Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України* : матеріали X всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Київ : УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 99-100. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17494>.
6. Іваненко В. С. *Захисні споруди: реальний захист населення. Стратегія розвитку міст: молодь і майбутнє (інноваційний ліфт): поствоєнна розбудова* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. (м. Харків, квітень 2023 року). Харків : Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, 2023. С. 341-346. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13726>.
7. Іваненко В. С. *Потенційні проблеми систем водопостачання міста Миколаєва під час бойових дій. Наукова молодь-2022* : збірник матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених. (м. Київ, 15 листопада 2022 р). Київ : КОМПРИНТ, 2022. С. 177-183. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12700>.
8. Курепін В. М. *Особливості формування матеріального резерву та умови використання резервного фонду громади в умовах воєнного стану. Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Миколаїв-с.Коблеве, 9 червня 2022 р). Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 82-84. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11904>.